

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การ UNESCO (1980) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมไว้ว่า " สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่เป็นธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น " ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม จึงมีผลกระทบต่อมนุษย์และการพัฒนาประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ United Nations Environment Programme หรือ UNEP (1980: 9) ซึ่งพบว่า " ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นสาเหตุทำให้เกิดการพัฒนาน้อยกว่าในประเทศกำลังพัฒนา และเป็นปัจจัยซึ่งมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ในประเทศพัฒนาแล้วหรือประเทศอุตสาหกรรม " ดังนั้นการพัฒนาที่แท้จริง จึงไม่สามารถลดละปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

สำหรับประเทศไทยในช่วงกว่า 3 ทศวรรษที่ผ่านมา การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เน้นถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยมุ่งเพิ่มรายได้ประชาชาติหรือผลิตภัณฑ์ประชาชาติต่อหัว และมุ่งส่งเสริมการขยายตัวของเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรม ทั้งยังเน้นแรงกระตุ้นให้ประชานิยมอุปโภคบริโภคสูงขึ้น การพัฒนาดังกล่าวได้นำไปสู่การนำเทคโนโลยีต่างๆเข้ามาใช้ในการประกอบการและแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองและทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็วจนอาจกล่าวได้ว่า ผลของการเร่งรัดพัฒนาทางเศรษฐกิจได้นำไปสู่การพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน อีกทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางประชากรก็มีความสัมพันธ์กับปัญหาสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว ก่อกระจายตัวและการย้ายถิ่น รวมถึงองค์ประกอบของประชากร ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในกรณีของประเทศไทยที่การเพิ่มประชากรเคยสูงในอดีต เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งในชนบทและในเขตเมือง อาทิ เช่น การบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้เนื่องจากความต้องการที่ดินเพื่อทำกินหรือการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เขตเมือง อันนำไปสู่ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาสาธารณสุขปศุสัตว์ที่ไม่เพียงพอ รวมทั้งปัญหาภาวะมลพิษต่างๆ แม้ว่าในปัจจุบันอัตราการเพิ่มประชากรของประเทศจะลดลง แต่ในแต่ละภูมิภาคก็ยังคงมีความแตกต่างกันในเรื่องของอัตราการเพิ่มประชากร อันส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ตามไปด้วย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะเศรษฐศาสตร์และสถาบันประชากรศาสตร์, 2539) ยิ่งไปกว่านั้นคุณภาพของประชากรไทยยังไม่พัฒนามากนัก ประชากรส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาค่อนข้างน้อยจึงทำให้ประชากรไม่ค่อยตระหนักถึงหรือให้ความสนใจกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากนัก ดังเช่น งานวิจัยของธงชัย พรธนะสวัสดิ์และคณะ (2536: 299) เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมในสายตาของชาวบ้าน พบว่า โดยภาพรวมแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่ยังมองปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวมากกว่าปัญหาไกลตัว โดยให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น น้ำ มลพิษทางอากาศ ชยะ ซึ่งจะมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตและสุขภาพอนามัยมากกว่าปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศซึ่งอยู่ไกลตัวและยังมองไม่เห็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตนเองในอนาคตอันใกล้ ขณะที่ ปรีชา อุปโยคินและชาญคณิต ก.สุริยะมณี (2526) ได้ทำการวิจัยถึงความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติของผู้บริหารระดับสูงต่อปัญหาและนโยบายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย พบว่า ผู้บริหารระดับสูงต่างสรุปตรงกันว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดมาจากสาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม อันเนื่องจากการพัฒนาประเทศโดยขาดแผนการพัฒนาที่เหมาะสม สาเหตุประการต่อมา คือ การขาดนโยบายและกฎหมายที่รัดกุมในการควบคุมและป้องกันสิ่งแวดล้อม และประการสุดท้าย คือ การขาดความสนใจ และจิตสำนึกของประชาชนต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม

ในขณะที่การศึกษาของ วินัย วีระวัฒนานนท์ (2535: 137) ยังพบว่า การทำงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาไม่ก้าวหน้า เนื่องจากผู้บริหารระดับสูงหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมิได้มีความสนใจหรือมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมกันอย่างจริงจัง แต่กลับมีความเห็นว่ามิจานอื่นที่สำคัญกว่าเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ต้องทำอีกมาก เมื่อไม่มีความช่วยเหลือจากต่างประเทศ งานด้านสิ่งแวดล้อมจึงต้องหยุดลงด้วย และจากการศึกษาของ กมลทิพย์ คติการ (2526: 9) ในเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับปัญหามลภาวะได้กล่าวว่า การศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมไม่มีผลเท่าที่ควร ส่วนสำคัญประการหนึ่งเนื่องจาก ประชาชนไม่มีความสนใจเรื่องสภาพแวดล้อมเพราะถือว่าเป็นเรื่องของบุคคลอื่นที่มีหน้าที่ที่จะต้องแก้ไข

ท้าววิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชน ดังเช่น งานวิจัยในเรื่องความตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลนในเพศชายและหญิง ศึกษากรณีจังหวัดสมุทรสาครของ ศิริวรรณ ศิริบุญและคณะ

(2540: 142) พบว่า เพศชายมีความตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลนเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าเพศหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ชายจะตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลน ทั้งในแง่ประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าผู้หญิง และจากการศึกษาเกี่ยวกับ ความรู้ความตระหนักของครูมัธยมศึกษาในเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกของ วันทผ ฒลาวัลย์ (2528: 71) พบว่า ครูมัธยมศึกษาชายมีความตระหนักต่อปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมสูงกว่าครูมัธยมศึกษาหญิง ฯลฯ

สำหรับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2523: 1) ได้แบ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ มลพิษ (Pollution) ความร่อยหรอของทรัพยากร (Resource Depletion) และปัญหาการใช้ทรัพยากรไม่ถูกวิธี เป็นต้น

2. ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาการขาดแคลนอาหาร ปัญหาการไม่รู้หนังสือ ปัญหาการเจ็บไข้ได้ป่วย ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยในอดีต พบว่า คุณลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม มีความสัมพันธ์กับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจหรือเห็นความสำคัญ ดังเช่น การศึกษาในเรื่องประชากรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาประเทศไทยที่ยั่งยืนของ วัฒนาวดี ชูโต (2540: 36-43) พบว่า ประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เห็นว่า การรบกวนจากสัตว์นำโรคเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนมากที่สุด รองลงไป คือ ปัญหาเสียงรบกวน มลพิษทางอากาศ และมลพิษทางน้ำ (ร้อยละ 94.6, 76.2, 75.7 และ 74.9 ตามลำดับ) ส่วนปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าไม่เป็นปัญหาเลย คือ ปัญหาความแออัดคับแคบของชุมชน รองลงมา คือ ปัญหาการจราจรหรือการคมนาคม (ร้อยละ 79.0 และ 62.4 ตามลำดับ) สำหรับในภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างตระหนักว่าปัญหาการรบกวนจากสัตว์นำโรค เช่น ยุง แมลงวัน หนู เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนมากที่สุด รองลงไป คือ ปัญหามลพิษทางอากาศ และมลพิษทางน้ำ (ร้อยละ 91.2, 77.6 และ 74.8 ตามลำดับ) ส่วนปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าไม่เป็นปัญหา คือ ความแออัดคับแคบของชุมชน (ร้อยละ 55.0)

สำหรับกรุงเทพมหานครและเขตเมืองในภาคต่างๆ ได้แก่ เชียงใหม่ หาดใหญ่ ชลบุรี นครราชสีมา จากการศึกษาของ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2538: 91)

พบว่า ประชาชนในเขตเมืองใหญ่ต่างๆให้ความสำคัญในปัญหาจราจรมากที่สุด รองลงมา คือ ชยะมูลฝอย มีเพียงกรุงเทพมหานครเท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับปัญหาอากาศเสียมากเป็นอันดับ 2 นอกจากนี้จากการศึกษาของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2538: 185) ในเรื่องสถิติการร้องเรียน ปัญหาเหตุรำคาญ แยกตามประเภทของปัญหาทั่วประเทศปี 2534 – 2536 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ทั่วประเทศร้องเรียนเรื่องปัญหาอากาศเสียมากที่สุดและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็นลำดับ รองลงมา คือ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ตามลำดับ

นอกจากนี้เป็นไปได้ว่าการที่ประชาชนให้ความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่มากนัก น่าจะมาจากปัญหาสิ่งแวดล้อมมักเป็นปัญหาที่เห็นผลในระยะยาว ขณะเดียวกันการขาดความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชน อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นข้อเสนอจากงานวิจัยที่ผ่านมา ต่างก็ชี้ให้เห็นว่า กลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งในการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน (อมร รัชชาสัตย์และคณะ 2517, สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม, 2520) ซึ่งการที่ประชาชน จะมีส่วนร่วมได้ ก็จะต้องมีทั้งความสนใจ ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงน่าสนใจที่จะศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่กำหนดความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความสนใจในปัญหาประเภทต่างๆ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำความรู้นี้ไปวางแผนส่งเสริม ประชากรกลุ่มเป้าหมายให้มีความสนใจและมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลต่อการแก้ไข พัฒนาสภาพแวดล้อมของประเทศในที่สุด

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาว่าประชากรไทยมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด และปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทใดที่ประชากรไทยให้ความสนใจเป็นพิเศษ
2. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมกับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ประชากรไทยให้ความสนใจเป็นพิเศษ

แนวความคิดเชิงทฤษฎี

ก่อนที่จะพิจารณาถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามของ 'ความสนใจ (Interest)' และ 'สิ่งแวดล้อม (Environment)' ที่จะใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ทั้งนี้เนื่องมาจากความหลากหลายของคำนิยาม ดังเช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) ได้ให้ความหมายของความสนใจไว้ว่า "ความสนใจ หมายถึง ความตั้งใจจดจ่ออยู่กับสิ่งใดเรื่องใดเป็นพิเศษ"

Wolman (1973: 199) ได้อธิบายถึงความสนใจไว้ว่า "ความสนใจ (Interest) เป็นทัศนคติ ซึ่งประกอบด้วยความรู้สึกที่มีต่อความสำคัญของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง รวมทั้งความสนใจในการเลือกสิ่งนั้นหรือกิจกรรมนั้น"

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526: 14-19) กล่าวว่า "ความสนใจ ประกอบไปด้วย ความตระหนัก การยินดีหรือเต็มใจรับ การเลือกรับ การยินยอมในการตอบสนอง การเต็มใจที่จะตอบสนอง ความพอใจในการตอบสนอง และการยอมรับค่า"

โดยให้ความหมายของความตระหนักและการยอมรับค่า ไว้ว่า

"ความตระหนัก หมายถึง การที่บุคคลได้ถูกคิด หรือการเกิดขึ้นในความรู้สึกว่ามีสิ่งหนึ่ง มีเหตุการณ์หนึ่งหรือสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งการรู้สึกว่ามีหรือการได้ถูกคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้ เป็นความรู้สึกที่เกิดในสถานะของจิตใจ แต่ไม่ได้แสดงว่าบุคคลนั้นสามารถจำได้ หรือระลึกได้ถึงลักษณะเฉพาะบางอย่างของสิ่งนั้น ส่วนการยอมรับค่า เกี่ยวข้องกับการลงความเห็นว่า เหตุการณ์ สิ่งของ ภาวะการณ์ การกระทำ ฯลฯ อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ"

จากนิยามที่กล่าวมาข้างต้น อาจพอสรุปได้ว่า "ความสนใจ" หมายถึง ความตระหนัก การเห็นคุณค่า หรือให้ความสำคัญของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันอาจเป็นวัตถุ แนวความคิด ประสบการณ์ หรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

ในส่วน of สิ่งแวดล้อมนั้น ได้มีผู้ให้คำนิยามสิ่งแวดล้อมและปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้แตกต่างกัน ดังเช่น องค์การ UNESCO (1980) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมไว้ว่า " สิ่งแวดล้อม คือ สิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น"

Ahmad and Sammy (1985) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมไว้ว่า " สิ่งแวดล้อม คือ ธรรมชาติทั้งหมดและที่มนุษย์สร้างขึ้น "

Brewer (1988) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมไว้ว่า " สิ่งแวดล้อม หมายถึงธรรมชาติทุกชนิดที่อยู่โดยรอบสิ่งมีชีวิต ได้แก่ ระบบนิเวศน์ทั้งหมด รวมทั้งมนุษย์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศน์ "

United Nations Environment Programme (1997) ได้กล่าวว่า " สิ่งแวดล้อม เป็นที่ซึ่งมนุษย์อาศัยอยู่ โดยอาหาร ที่พัก และทรัพยากรที่จำเป็น ต่างได้มาจากสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น "

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2530: 15) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้ " สิ่งแวดล้อม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรม (จับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม (วัฒนธรรม แบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ "

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2535: 1) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมไว้ว่า " สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น "

สำหรับคำว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น Sale (1972: 3 อ้างถึงใน กวี สุภานันท์, 2535: 8); Horton, Leslie and Larson (1991) ได้กล่าวว่า " ปัญหาสิ่งแวดล้อม หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรของมนุษย์อย่างไม่ประหยัดและขาดความรับผิดชอบ ก่อให้เกิดปัญหามลภาวะและอื่นๆ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่กระทบต่อบุคคลจำนวนมาก สถานการณ์ดังกล่าวไม่เป็นที่ยอมรับปรารถนา และมีความรู้สึกว่าควรมีการกระทำบางอย่างเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น "

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงให้คำนิยาม "ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม" ของประชากรว่าหมายถึง ความตระหนัก การเห็นคุณค่าหรือให้ความสำคัญต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากร โดยจะเน้นศึกษาแต่เฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อันได้แก่ ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาการพังทลายของดิน ปัญหามลพิษทางน้ำและทางอากาศ เป็นต้น

จากนิยามดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนแนวคิดเชิงทฤษฎีและผลการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากร พบว่า มีงานวิจัยและแนวคิดเชิงทฤษฎีที่พอจะนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

Noll and Scannell (1972: 427 – 428) ซึ่งได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสนใจและปัจจัยซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อความสนใจของบุคคลไว้ว่า ความสนใจของบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์

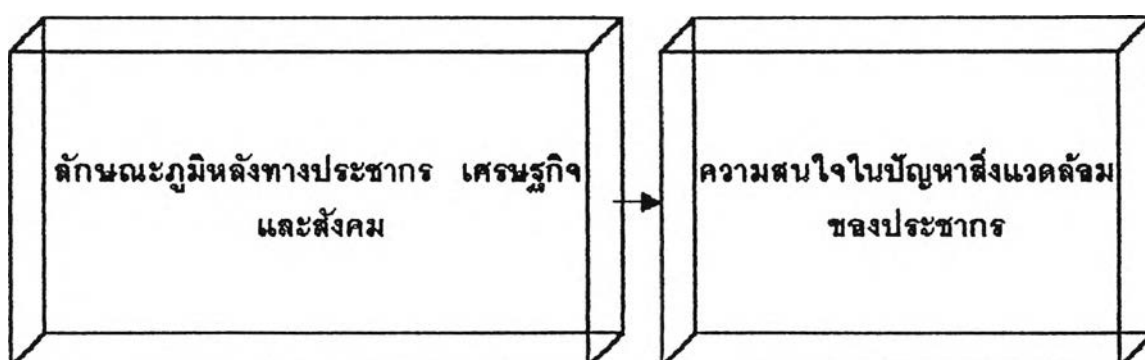
กับความสามารถ โอกาส และลักษณะภูมิหลังของแต่ละบุคคล โดยจะสะท้อนให้ทราบถึงบุคลิกภาพของบุคคลนั้นๆ

Koffka (1978: 212 อ้างถึงใน ช่อทิพย์ ตันทวี, 2532: 12) ได้เสนอแนวคิดทำนองเดียวกับ Noll and Scannell กล่าวคือ ความสนใจหรือความตระหนัก เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ต่างๆของมนุษย์ซึ่งรวมตัวกันขึ้นโดยมีความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ต่างๆเหล่านั้น และประเมินค่าสิ่งเหล่านั้นออกมาเป็นความสนใจ โดยมีความหมายเหมือนกับ ความล้าแก่ ความสนใจจึงเป็นพฤติกรรมภายในอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งแสดงออกถึงภาวะจิตใจ ความต้องการ ความปรารถนา ความตื่นตัวของบุคคล ฯลฯ ในเรื่องใดๆหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีระยะเวลาหรือประสบการณ์และสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยทำให้เกิดความสนใจขึ้น

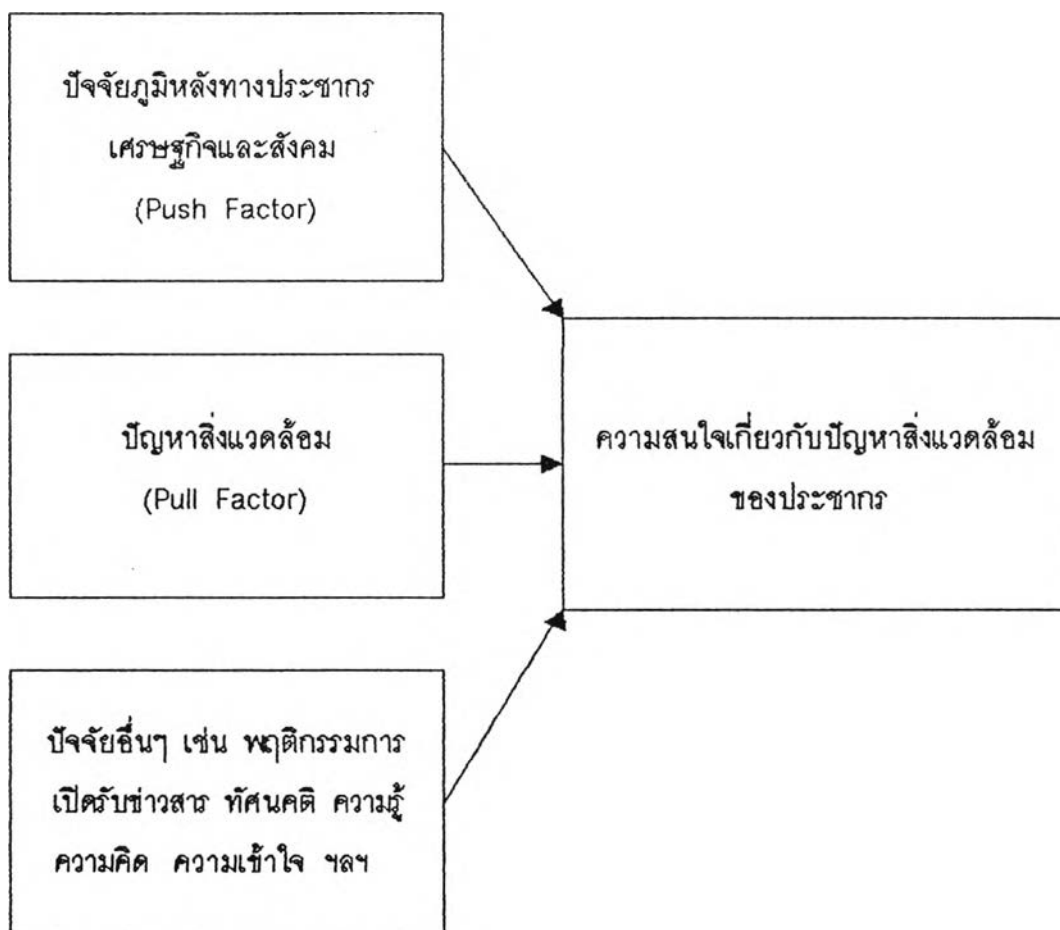
Moore (1979: 32 – 55) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับมโนทัศน์และความสนใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้ว่า การมองภาพหรือการให้ความสนใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน เป็นผลมาจากประสบการณ์ในชีวิต ระดับการศึกษา อายุ เพศ ระยะเวลาที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และเชื้อชาติที่แตกต่างกัน

Hauser (1990) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้ว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวพันมาจากการพัฒนา ประเทศที่พัฒนาแล้ว รวมทั้งลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมของประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งมีผลต่อประชากรและความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อม

จากแนวความคิดเชิงทฤษฎีที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า ลักษณะภูมิหลังทั้งทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม อาทิเช่น อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ เขตที่อยู่อาศัย และประสบการณ์ที่ได้รับ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากร ดังแผนภาพ

หรือจากการศึกษาทั้งหมดอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม อันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัย และภาคที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยผลักดัน (Push Factor) ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือการได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ปัจจัยอื่นๆ เช่น พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร หรือปัจจัยในลักษณะนามธรรม อันได้แก่ ความคิด ทักษะสติ ความรู้ ความเข้าใจ ฯลฯ ก็เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากรด้วย ดังแผนภาพ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีปัจจัยต่างๆที่น่าจะมีความสัมพันธ์ต่อความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากรไทยดังนี้

1. เพศ

1.1 เพศกับระดับความสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อม

ในทางประชากรศาสตร์นั้น เพศเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดทัศนคติ และความสนใจของประชากร

จากการศึกษาของศิริวรรณ ศิริบุญและคณะ (2540: 142) ซึ่งศึกษาทัศนคติที่แตกต่างกันของชายและหญิงในเรื่องคุณค่าของป่าชายเลน กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร มีประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งสิ้น 864 ราย ผลการศึกษาพบว่า เพศชายมีความตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลนเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าเพศหญิง นั่นคือ เพศชายมีระดับความสนใจในปัญหาป่าชายเลนสูงกว่าเพศหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ชายจะตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลน ทั้งในแง่ประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าผู้หญิง

ผลการศึกษาดังกล่าวตรงกับการศึกษาของปองจิต แจ่มจำรัส (2528: 134), วันพ พลาวัลย์ (2528: 71), บุญลือ คนสนิย์ (2532: 94) และชลาพรรณ ลิขิตวสินกุล (2532: 74) ที่พบว่า เพศชายจะมีทัศนคติ พฤติกรรม และความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมสูงกว่าเพศหญิง อาทิเช่น การศึกษาของ วันพ พลาวัลย์ (2528: 71) ซึ่งได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ ความตระหนักของครูมัธยมศึกษาในเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก 5 จังหวัดคือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 542 คน พบว่า ครูมัธยมศึกษาชายมีความตระหนักต่อปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมสูงกว่าครูมัธยมศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

โดยสรุปจากผลการวิจัยที่มีมาแล้วนั้น พบว่า ในประเทศไทยเพศชายมักจะมี ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าเพศหญิง ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาว่าเพศชายจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าเพศหญิง'

1.2 เพศกับประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจ

จากการศึกษาของ Cornwell (1989 อ้างถึงในนฤเทพ ใจสุทธิ, 2536: 13) ซึ่งได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงเกี่ยวกับความห่วงกังวลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงเกี่ยวกับความห่วงกังวลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม 4 ด้าน คือ ปัญหามลพิษ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในทางแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาพลังงานนิวเคลียร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนชาวอเมริกัน เยอรมันและอังกฤษ ตามที่สาธณะตั้งแต่ปี 1980 - 1982 ผลการศึกษาพบว่า เพศชายและเพศหญิง มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับความห่วงกังวลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยความห่วงกังวลในปัญหาด้านการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความแตกต่างกันมากที่สุด ในขณะที่ปัญหาแหล่งทรัพยากรและพลังงานแตกต่างกันน้อยที่สุด

สำหรับกรณีประเทศไทย จากการศึกษารายงานของ อภิวันท์ แก้ววรรณรัตน์ (2537: 48) ในเรื่อง มโนทัศน์และการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของอาจารย์ในวิทยาลัยครู พบว่า อาจารย์เพศชายมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติประเภทดิน น้ำ และพลังงานสูงกว่าอาจารย์เพศหญิง ในขณะที่อาจารย์เพศหญิงจะมีส่วนร่วมในภาคอนุรักษ์ด้านอากาศ ป่าไม้และอื่นๆสูงกว่าอาจารย์เพศชาย

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ นิภา เกียรติเทอดหน้า (2537: 41) ในเรื่องความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย กลับพบว่า นักศึกษาชายมีส่วนร่วมช่วยในภาคอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเภทป่าไม้ รวมทั้งดิน สูงกว่านักศึกษาหญิง แต่นักศึกษาหญิงมีส่วนร่วมช่วยในภาคอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติประเภทน้ำ และพลังงาน สูงกว่านักศึกษาชาย

ดังนั้นปัจจัยในเรื่องเพศ จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่ามีผลต่อประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจด้วยหรือไม่ อย่างไร

2. อายุ

อายุเป็นตัวแปรที่สำคัญในทางประชากรศาสตร์ตัวแปรหนึ่ง เนื่องจากอายุสะท้อนให้เห็นถึงรุ่นปีเกิด ความรู้ เจตคติ ความรู้สึกนึกคิด และประสบการณ์ของประชากร ฯลฯ ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละวัย จึงน่าจะส่งผลกระทบต่อความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากรไทยด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการศึกษาต่อไปนี้

2.1 อายุกับระดับความสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาของวีณา ลอยกุลนันท์ (2532: 92) เกี่ยวกับความรู้และความตระหนักของประชาชนผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ในกรุงเทพมหานครที่มีต่อมลพิษทางเสียง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีอายุมากจะมีความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษทางเสียงมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนศิริวรรณ ศิริบุญและชนเขตดี มลิินทางกูร (2541: 142) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องความตระหนักต่อสถานการณ์ป่าชายเลนและความร่วมมือของประชากรในชุมชนในการดูแลและปลูกป่าชายเลนในท้องที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร โดยมีประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 770 ราย ผลการศึกษา พบว่า คนในวัยกลางคนหรือผู้สูงอายุตระหนักถึงการลดลงและการเสื่อมโทรมของป่าชายเลนในระดับที่สูงกว่าคนหนุ่มสาว

การศึกษาของกวี สุภานันท์ (2535: 77) ได้ให้ผลการศึกษาคล้ายคลึงกัน กล่าวคือในเรื่องความรู้และความตระหนักของนักเรียนนายร้อยตำรวจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 596 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีอายุมากจะมีความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีอายุน้อย ซึ่งตรงกับการศึกษาของรวมพร ชู่นวรรณธรรม (2525: 78), ปองจิต แจ่มจำรัส (2528: 119, 134), วันพร ผลาวัลย์ (2528: 72), ชวัญ สงวนสมศรี (2529: 93), ชลาพรรณ ลิขิตวศินกุล (2532: 83) และบุญลือ คชนสัย (2532: 94) ซึ่งพบว่า ผู้ที่มีอายุมากจะมีความตระหนักและภาวอนุรักษสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อย

โดยสรุปจากผลงานวิจัยที่ผ่านมาชี้แนะว่า ประชากรที่มีอายุมากมักจะมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าประชากรที่มีอายุน้อย ทั้งนี้เพราะผู้ซึ่งมีอายุมากผ่านประสบการณ์และพบเห็นความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมมามากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยจึงมีความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ดังนั้นการศึกษานี้จึงตั้งสมมติฐานเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า

2.2 อายุกับประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจ

จากการศึกษาของ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2538: 90 - 100) ซึ่งศึกษาในเรื่องการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมืองปี พ.ศ. 2537 โดยมีประชากรที่ตกเป็น

ตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 10,924 ราย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรซึ่งมีอายุน้อย ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการเดินทาง อันได้แก่ ปัญหาจราจรมากที่สุด รองลงมา คือ ปัญหาขยะมูลฝอย ตามลำดับ โดยประชากรซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปี ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เขตเทศบาลเมืองชลบุรี และนครราชสีมา ต่างให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการเดินทางมากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ ปัญหาขยะมูลฝอย ตามลำดับ มีเพียงเทศบาลเมืองหาดใหญ่เท่านั้น ที่ประชากรอายุต่ำกว่า 20 ปี ให้ความสำคัญกับปัญหาขยะมูลฝอยมากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการเดินทางและปัญหาน้ำเสีย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปกับประชากรอายุต่ำกว่า 20 ปี พบว่า ประชากรที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการเดินทางมากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชากรที่มีอายุน้อย อยู่ในวัยเรียนและวัยทำงาน จำเป็นต้องเดินทางไปยังสถานศึกษาและสถานที่ทำงานเป็นประจำ จึงให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าวมากกว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทอื่นๆ

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีอายุน้อยกว่าจะสนใจปัญหามลพิษทางอากาศ และเสียง ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับปัญหาจราจร มากกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่า

3. สถานภาพสมรส

3.1 สถานภาพสมรสกับระดับความสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อม

สถานภาพสมรส เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดของประชากร จึงน่าจะส่งผลต่อความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากรด้วย ทั้งนี้เพราะสถานภาพสมรสเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวุฒิภาวะ มโนทัศน์ เจตคติ ซึ่งมีผลต่อความสนใจของประชากร จากผลการศึกษาของ ปองจิต แจ่มจำรัส (2528: 119 - 134) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง ค่านิยมของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมบริเวณสถานตากอากาศชะอำ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 283 ราย เป็นประชาชนในท้องถิ่น 140 ราย และนักท่องเที่ยว 143 ราย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่สมรสแล้วจะมีค่านิยมการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่เป็นโสด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้ที่เคยสมรสจะให้ความสนใจและความสำคัญกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมมากกว่าผู้ที่ไม่เคยสมรส ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รวมพ อุ่นวรรณธรรม (2525: ง - 78) ที่ได้วิจัยเรื่องความรู้ ความเข้าใจทางจริยธรรม

เกี่ยวกับพฤติกรรมต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนซึ่งมีสถานภาพโสดกับผู้ปกครองซึ่งมีสถานภาพสมรสแล้ว พบว่า ผู้ปกครองมีพฤติกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติมากกว่านักเรียน นั่นคือ ผู้ที่เคยสมรสแล้วจะให้ความสำคัญและมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติมากกว่าผู้ที่ไม่เคยสมรส อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของอดิศร เหลืองไทยงาม (2529: 78) ซึ่งศึกษาในเรื่องความรู้และความตระหนักของพนักงานขับรถโดยสารประจำทางของ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพที่มีต่อมลพิษทางเสียง กลับพบว่า พนักงานขับรถที่มีสถานภาพโสด มีความตระหนักต่อปัญหามลพิษทางเสียงมากกว่าพนักงานขับรถที่เคยสมรสแล้ว

โดยสรุปผลการวิจัยที่ผ่านมาในส่วนนี้ พบว่า ผู้ที่เคยสมรสแล้วมักจะมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่ไม่เคยสมรส ดังนั้นพอจะตั้งสมมติฐานได้ว่า ผู้ที่เคยสมรสจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่ไม่เคยสมรส

3.2 สถานภาพสมรสกับประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจ

จากการศึกษาของ สุนีย์ หัตถ์นัจารย์ (2523: 96 - 100) ในเรื่องการเปรียบเทียบมโนทัศน์เกี่ยวกับมลภาวะระหว่างนักเรียนไปนกรวมวิทยาลัยที่เรียนวิชาชีววิทยาและไม่เรียนวิชาชีววิทยา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 738 ราย ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนซึ่งมีสถานภาพโสดจะมีมโนทัศน์เกี่ยวกับปัญหามลภาวะทางน้ำสูงที่สุด รองลงมาคือ ปัญหามลภาวะทางอากาศ และมลภาวะทางเสียง ตามลำดับ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะผู้ที่ไม่เคยสมรส (โสด) มักมีอิสระภาพและมีโอกาสเดินทางมากกว่าผู้ที่เคยสมรสที่มักมีภาระทางครอบครัว ทำให้ผู้ที่ไม่เคยสมรสมีโอกาสได้รับผลกระทบหรือพบเห็นปัญหาจากมลพิษต่างๆ โดยตรงมากกว่า จึงน่าจะให้ความสนใจในปัญหามลพิษต่างๆ มากกว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทอื่นๆ

ดังนั้นปัจจัยในเรื่องสถานภาพสมรส จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่ามีผลต่อประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจของประชากรไทยในภาพรวมด้วยหรือไม่ อย่างไร

4. การศึกษา

4.1 การศึกษากับระดับความสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อม

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทางความคิด ค่านิยมและพฤติกรรมของมนุษย์ อีกทั้งเป็นดัชนีที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันทางความคิด ทัศนคติ และความสนใจ ฯลฯ รวมทั้งมีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่า ความสำคัญ ในเรื่องต่างๆของมนุษย์

ดังการวิจัยของสมศักดิ์ สุริยเจริญ (2533: 89) ซึ่งศึกษาเรื่องความตระหนักของปลัดอำเภอเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ปลัดอำเภอที่จบการศึกษาในระดับปริญญาโทมีความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าปลัดอำเภอที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีและอื่นๆ

ชลลดา พชรพิบูลย์ (2536: 116) ศึกษาในเรื่องความตระหนักต่อมลภาวะอากาศของตำรวจจราจรในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ตำรวจจราจรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีความตระหนักต่อมลภาวะอากาศมากกว่าตำรวจจราจรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

เช่นเดียวกับการศึกษาของบุญลือ ศุภเสนีย์ (2532) ในเรื่องความรู้และความตระหนักของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเล ศึกษาเฉพาะกรณีเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง พบว่า ประชาชนผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า จะมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเลมากกว่าประชาชนผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

นอกจากนี้จากการศึกษาของ สุทธิวรรณ จันทร์ภูมรินทร์ (2523: 40) ซึ่งได้ศึกษาทัศนคติของประชาชนบริเวณใกล้เคียงอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่มีต่อสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติ พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อประชาชนในด้านทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมอุทยานแห่งชาติ กล่าวคือ คนที่มีการศึกษาสูงกว่าย่อมคำนึงถึงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่คุ้มค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ตรงข้ามกับคนที่มีการศึกษาต่ำ จะคำนึงถึงเรื่องนี้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของวันท ผลาวัดย์ (2528: 73) และอดิศร เหลืองไทยงาม (2529: 76) กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าทั้งนี้เพราะผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า จะได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้มากกว่า

ทำให้มีแนวคิดและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมกว้างขวาง ลึกซึ้งมากขึ้น ก่อให้เกิดความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

4.2 การศึกษากับประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจ

จากการศึกษาของ เสน่ห์ พบพาน (2528: 76 – 122) ซึ่งศึกษาในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชนอำเภอนครหลวง : ศึกษากรณีศึกษารัฐสภาธรรมในเขตเกษตรกรรม พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะให้ความตระหนักในปัญหาอากาศเสียมากกว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทอื่นๆ

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ วัฒนาโสภี ศรีอินแก้ว (2537: 50-53) ในเรื่องความคิดเห็นของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม กลับพบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยซึ่งมีการศึกษาสูง (ระดับปริญญาตรีขึ้นไปและมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 20 ปี) จะมีส่วนช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติประเภทน้ำมากกว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทอื่นๆ รองลงมา คือ ช่วยอนุรักษ์พลังงาน ป่าไม้และดิน ตามลำดับ

ดังนั้นปัจจัยเรื่องการศึกษา จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า มีผลต่อประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจของประชากรไทยด้วยหรือไม่ อย่างไร

5. อาชีพ

5.1 อาชีพกับระดับความสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อม

อาชีพเป็นตัวแปรที่บ่งบอกถึงความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของครอบครัว (กรรณิการ์ อักษรกุล, 2515: 94) และสะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพของบุคคลในสังคม รวมทั้งมีอิทธิพลต่อความคิดทัศนคติ ความสนใจ ความตระหนักและพฤติกรรมของบุคคล

ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ วัฒนา ลอยกุลนันท์ (2532: 74 และ 87 - 88) ซึ่งพบว่า ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความรู้และความตระหนักต่อมลพิษทางเสียงแตกต่างกัน โดยผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ที่มีอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีความรู้และ

ความตระหนักต่อมลพิษทางเสียงมากกว่าผู้ขับซึ่งรถจักรยานยนต์ที่ประกอบอาชีพค้าขาย ประกอบธุรกิจส่วนตัว รับจ้าง แรงงาน และรับจ้างที่ไม่ใช่แรงงาน เช่น เสมียนบริษัทและพนักงานบริษัท ตามลำดับ

การศึกษาของ รวมพศ. ชุ่มวรรณธรรม (2525: 89-90) พบว่า อาชีพหลักของครอบครัว มีผลต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยครอบครัวที่มีอาชีพหลักเป็นข้าราชการ/วิชาชีพ มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาคือ ครอบครัวธุรกิจการค้า ลูกจ้างเอกชน และผู้ใช้แรงงาน ตามลำดับ

โดยสรุปจากผลการวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพวิชาชีพจะมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ จะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพด้านอื่นๆ

5.2 อาชีพกับประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจ

จากการศึกษาของ ปรีชา อุปโยคิน และชาญคณิต ก.สุริยะมณี (2526 : 27-29) ในเรื่องความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของผู้บริหารระดับสูงต่อปัญหาและนโยบายสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย พบว่า ผู้บริหารระดับสูงซึ่งในที่นี่ประกอบด้วย ผู้ที่ประกอบวิชาชีพข้าราชการ รัฐวิสาหกิจและนักการเมือง ต่างให้ความสำคัญกับปัญหามลพิษ (ทางน้ำ อากาศ เสียง ฯลฯ) เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ควรเร่งแก้ไขโดยเร็วที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาป่าไม้เสื่อมโทรม นั่นคือ อาจกล่าวได้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ และนักการเมือง จะให้ความสนใจกับปัญหาการทำลายป่าไม้น้อยกว่าปัญหามลพิษต่างๆ

เช่นเดียวกับการศึกษาของ อภิวันท์ แก้ววรรณรัตน์ (2537: 48) ในเรื่องมโนทัศน์และการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของอาจารย์ในวิทยาลัยครู พบว่า ผู้ซึ่งประกอบอาชีพวิชาชีพ และวิชาการ จะมีส่วนร่วมในภาชอนุรักษ์ด้านป่าไม้น้อยกว่าภาชอนุรักษ์ด้านดิน น้ำ และอากาศ ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ มาลินี จันทร์จิราพงศ์ (2537: 35) ในเรื่องทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของครูมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลับพบว่า ผู้ประกอบอาชีพวิชาชีพ และวิชาการ จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านน้ำ และป่าไม้ มากกว่าการอนุรักษ์ด้านดิน อากาศ และพลังงาน

ดังนั้นปัจจัยในเรื่องอาชีพ จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่ามีผลต่อประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจหรือไม่ อย่างไร

6. รายได้ของครัวเรือน

6.1 รายได้ของครัวเรือนกับระดับความสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อม

รายได้เป็นดัชนีซึ่งใช้วัดระดับฐานะทางเศรษฐกิจ และมีอิทธิพลต่อความคิด ทศนคติ ความสนใจของประชากร ดังนั้นความแตกต่างของรายได้จึงน่าจะส่งผลถึงความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากรด้วย

ดังเช่นการศึกษาของ อติศร เหลืองไทยงาม (2529: 80) ที่พบว่า พนักงานขับรถที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่าจะมีความตระหนักต่อปัญหามลพิษทางเสียงมากกว่าพนักงานขับรถที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คาร์เนอี อากอร์นพัฒนา (2533: 93,100) ที่ศึกษาเรื่องความรู้อะไรและความตระหนักของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีของจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนสูง (8,001 บาทขึ้นไป) มีความตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในท้องถิ่นมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 4,001 - 8,000 บาทและ 4,000 บาทหรือต่ำกว่า ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากผลการวิจัยที่ผ่านมาชี้แนะว่า ผู้ที่อยู่ในครัวเรือนซึ่งมีรายได้ของครัวเรือนสูงกว่าจะมีความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่อยู่ในครัวเรือนซึ่งมีรายได้ของครัวเรือนต่ำกว่า เนื่องจากผู้ที่อยู่ในครัวเรือนซึ่งมีรายได้ของครัวเรือนต่ำ อาจจะทำให้ความสนใจกับการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้มากกว่าความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ผู้ที่อยู่ในครัวเรือนซึ่งมีรายได้ของครัวเรือนสูงกว่าจะมีความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่อยู่ในครัวเรือนซึ่งมีรายได้ของครัวเรือนต่ำกว่า

6.2 รายได้กับประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจ

จากการศึกษาของ ปรีชา อุปโยคิน และชาญคณิต ก.สุริยะมณี (2526: 21-27) พบว่า ผู้บริหารระดับสูง ซึ่งเป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่าประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ คือ ตั้งแต่ 5,000 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัญหามลพิษ (ทางอากาศ น้ำ เสียง ฯลฯ) มากที่สุด (ร้อยละ 31.4) รองลงมาคือ ปัญหาป่าไม้เสื่อมโทรม (ร้อยละ 28.1) ตามลำดับ

และจากการศึกษาของ ธงชัย พชรณสวัสดิ์และคณะ (2536: 317 – 320) ในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมในสายตาของชาวบ้าน พบว่า ประชาชนทั่วไปที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร จะให้ความสำคัญกับปัญหามลพิษทางอากาศ เพิ่มมากขึ้นตามรายได้ของครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งแตกต่างจากปัญหาสิ่งแวดล้อมประเภทอื่นๆ อย่างชัดเจน

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ประชากรยังมีรายได้ของครัวเรือนเพิ่มมากขึ้นเท่าใด ความสนใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษน่าจะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

7. เขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัย อันได้แก่ เขตเมืองและชานชนบทนั้น มีลักษณะแตกต่างกันทั้งในแง่ความเจริญด้านวัตถุ การคมนาคมขนส่ง การประกอบอาชีพ สภาพแวดล้อม ซึ่งการที่บุคคลอยู่ในเขตที่อยู่อาศัยซึ่งมีสภาพแวดล้อมแตกต่างกันนั้นย่อมส่งผลถึงค่านิยม ทศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ประสพการณ์ และความสนใจที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้นเขตที่อยู่อาศัย จึงน่าจะส่งผลต่อความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากร

7.1 เขตที่อยู่อาศัยกับระดับความสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาของ รวมพหุ อุ่นวรรณธรรม (2525: 72) พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชานชนบท เช่นเดียวกับผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครใน จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่อยู่ในเขตเมืองจะมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่อยู่ในชานชนบท การศึกษาครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า ผู้ที่อยู่ในเขตเมืองจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่อยู่ในชานชนบท

7.2 เขตที่อยู่อาศัยกับประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจ

จากการศึกษาและทบทวนงานวิจัยในเรื่องเขตที่อยู่อาศัย (เขตเมือง/ชานชนบท) กับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจ พบว่า มีงานวิจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับ อาทิเช่น

การศึกษาของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2538: 91) ซึ่งได้ศึกษาทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมืองปี พ.ศ. 2537 พบว่า ประชาชนในเขตเมืองใหญ่ต่างๆ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ หาดใหญ่ นครราชสีมา และชลบุรี ต่างให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการเดินทาง อันได้แก่ ปัญหาจราจรมากที่สุด โดยกรุงเทพมหานคร จะให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการเดินทาง อันได้แก่ ปัญหาจราจรและปัญหาอากาศเสียมากเป็นอันดับ 1 และ 2 รองลงมา คือ ปัญหาขนส่งมวลชนและปัญหาน้ำเสีย ตามลำดับ ในขณะที่ประชาชนในเขตเมืองเชียงใหม่ หาดใหญ่ นครราชสีมาและชลบุรี ต่างให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการเดินทาง อันได้แก่ ปัญหาจราจรมากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหาขยะมูลฝอย ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามปัจจัยเรื่องเขตที่อยู่อาศัย ยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า มีผลต่อประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจของประชากรในภาพรวมทั้งประเทศด้วยหรือไม่ อย่างไร

8. ภาคที่อยู่อาศัย

ภาคที่อยู่อาศัยของผู้ตอบ เป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงความแตกต่างในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิต ทัศนคติและความสนใจของคนในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นการศึกษาความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากรในแต่ละภาคจะช่วยให้การวางแผนในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปได้ด้วยดีตรงตามความสนใจและความต้องการของประชากรแต่ละพื้นที่

8.1 ภาคที่อยู่อาศัยกับระดับความสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาของรวมพช อุณวรรณธรรม (2525: 66) พบว่า ผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้ที่อยู่ในภาคกลางและภาคเหนือ อันดับ 3 คือ ผู้ที่อยู่ในภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

นอกจากนี้การศึกษาของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2539: 5, 57, 96, 133) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของคนไทย ในปี พ.ศ. 2536 ที่มีต่อการร่วมอนุรักษ์และป้องกันสิ่งแวดล้อม โดยศึกษาทั่วประเทศยกเว้นเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ในปี พ.ศ. 2536 คริวเรือนประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป้องกัน

สิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมา คือ ภาคกลาง ภาคเหนือและภาคใต้ ตามลำดับ

ดังนั้นปัจจัยเรื่องภาคที่อยู่อาศัยจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า มีผลต่อระดับความสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากรไทยด้วยหรือไม่ อย่างไร

8.2 ภาคที่อยู่อาศัยกับประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจ

จากการศึกษาและทบทวนเอกสารงานวิจัยในเรื่องดังกล่าว พบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใกล้เคียง อาทิเช่น

การศึกษาของอารยา สุพุทธมงคล (2534) ซึ่งศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสื่อโทรทัศน์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาที่คนกรุงเทพมหานครให้ความสนใจและเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญจำเป็นต้องแก้ไข คือ ปัญหาอากาศเป็นพิษมากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาน้ำเสียและการตัดไม้ทำลายป่า ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของพัฒน์วดี ชูโต (2540: 36-43) ในเรื่องประชากรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาประเทศไทยที่ยั่งยืน พบว่า ประชากรในภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความสำคัญกับปัญหามลพิษทางอากาศน้อยกว่าประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร โดยประชากรในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความสำคัญกับปัญหามลพิษทางอากาศเป็นอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงของประเทศ เป็นศูนย์กลางวิทยาการต่างๆ มีการจราจรคับคั่ง ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศมากกว่าประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครจึงให้ความสนใจกับปัญหามลพิษทางอากาศมากกว่าภาคอื่น ๆ

ดังนั้น ปัจจัยในเรื่องภาคที่อยู่อาศัย จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่ามีผลต่อประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจในการศึกษาครั้งนี้หรือไม่ อย่างไร

9. การได้รับผลกระทบจากมลพิษของครัวเรือน

การได้รับผลกระทบจากมลพิษของครัวเรือนกับระดับความสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อม

การได้รับผลกระทบจากมลพิษของครัวเรือนมีผลต่อทัศนคติ ความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังเช่นการศึกษาของ Jacoby (1972: 4145A - 4146A.) ซึ่งได้ศึกษาความห่วงกังวลเกี่ยวกับคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในเรื่องเสียง อากาศ และน้ำ ในเมืองดีทรอยท์ ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ความห่วงกังวลในคุณภาพของสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของสภาวะความเป็นพิษของสิ่งแวดล้อมและระยะเวลาที่เข้าไปอยู่ในสภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ แสดงว่า คนเราไม่ได้ปรับตัวกลมกลืนไปกับสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมเสมอไป กล่าวคือ การวิจัยนี้ชี้ว่าบุคคลที่อยู่ในที่มีสภาวะแวดล้อมเสื่อมโทรมมากเท่าใด ยิ่งมีความกังวลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเท่านั้น ส่วนบุคคลที่อยู่ในย่านซึ่งไม่มีปัญหามีแนวโน้มว่าจะขาดความสนใจและความร่วมมือแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกี สุภานันท์ (2535:79) ที่พบว่า ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจะเป็นผู้ที่มีความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับผลกระทบหรือไม่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

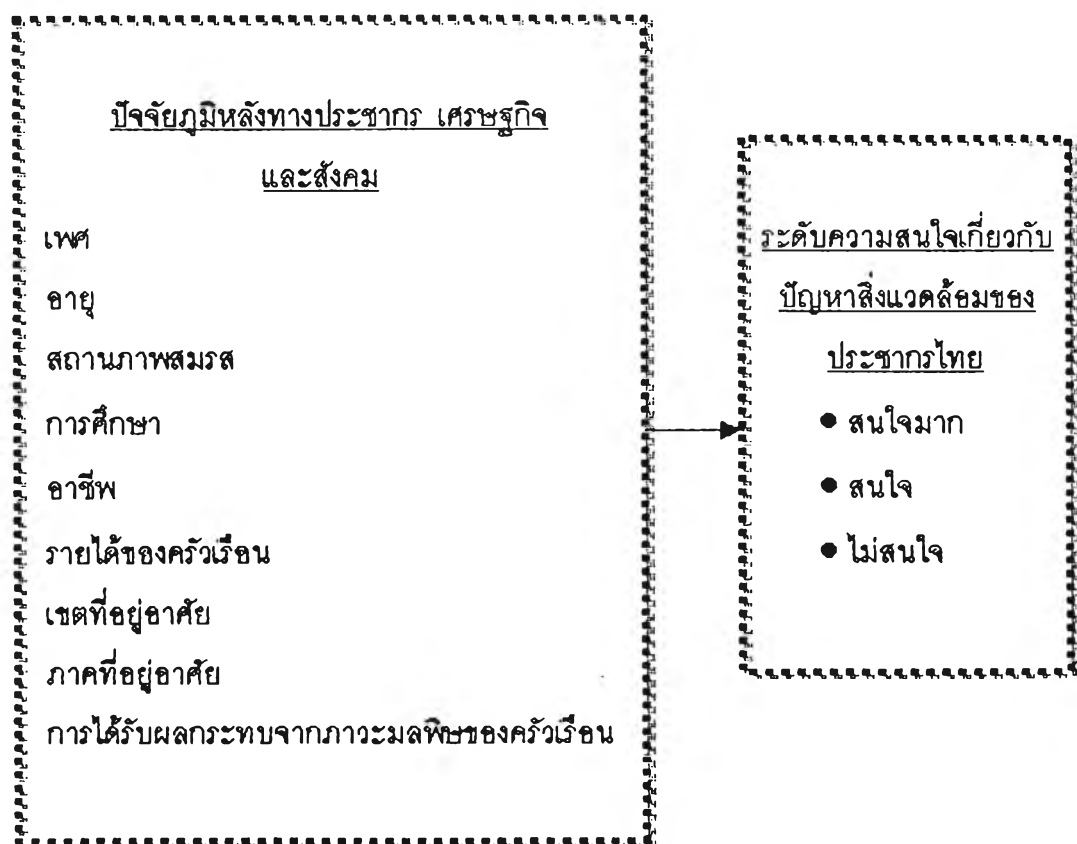
ด้วยเหตุนี้อาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่อยู่ในครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษจะมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่อยู่ในครัวเรือนที่ไม่ได้รับผลกระทบจากมลพิษเนื่องจากการได้รับผลกระทบจากปัญหามลพิษของครัวเรือนมีผลโดยตรงต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้มีความตระหนักหรือความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่า

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงนำมาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดการศึกษา โดยพิจารณาถึงปัจจัยภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อระดับความสนใจด้านสิ่งแวดล้อมดังนี้

ตัวแปรอิสระ

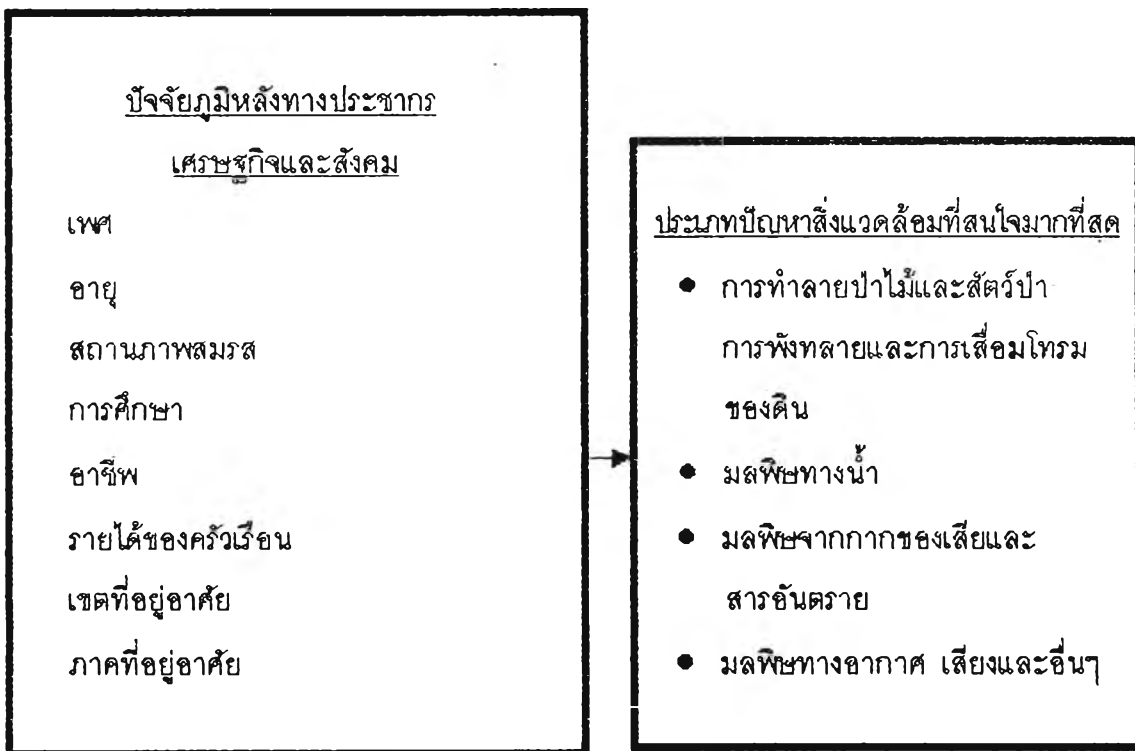
ตัวแปรตาม

นอกจากนี้เพื่อเป็นการวิเคราะห์ให้ลึกซึ้ง จะศึกษาต่อเฉพาะกลุ่มผู้ที่สนใจปัญหาสิ่งแวดล้อมว่า ปัจจัยต่างๆมีผลต่อความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆอย่างไรบ้าง

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมติฐานในการศึกษา

สมมติฐานหลัก

ปัจจัยทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคมของประชากรจะมีความสัมพันธ์กับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากร

สมมติฐานรอง

1. เพศชายจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าเพศหญิง
2. ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า
3. ผู้ที่เคยสมรสจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยสมรส (โสด)
4. ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า
5. ผู้ที่ประกอบอาชีพวิชาชีพจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ
6. ผู้ที่อยู่ในครัวเรือนซึ่งมีรายได้ของครัวเรือนสูงกว่าจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่อยู่ในครัวเรือนซึ่งมีรายได้ของครัวเรือนต่ำกว่า
7. ผู้ที่อยู่ในเขตเมืองจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตชนบท
8. ผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่อยู่ในภาคอื่นๆ
9. ผู้ที่อยู่ในครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะมลพิษจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่อยู่ในครัวเรือนที่ไม่ได้รับผลกระทบจากภาวะมลพิษ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบว่าประชากรในประเทศไทยมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด และปัญหาสิ่งแวดล้อมใดที่ประชากรไทยให้ความสนใจมากที่สุด
2. ทำให้ทราบว่าปัจจัยใดมีความสัมพันธ์กับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากรไทยและประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ได้รับความสนใจมากที่สุด
3. ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการหาแนวทางส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ประชากรสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมในการรักษาและปรับปรุงแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศ